

УДК 811.11

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863.1/24.176754>

Наталія ГЛІНКА,

orcid.org/0000-0001-7249-3615

*кандидат філологічних наук, доцент,
заступник завідувача кафедри теорії, практики та перекладу англійської мови
Національного технічного університету України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
(Київ, Україна) nvglinka@ukr.net*

Оксана ЛИСИЦЯ,

orcid.org/0000-0002-5582-7131

*магістрант кафедри теорії, практики та перекладу англійської мови
Національного технічного університету України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
(Київ, Україна) lisitsa.oksana7@gmail.com*

ОСОБЛИВОСТІ ВЖИВАННЯ ЛІНГВОСТИЛІСТИЧНИХ ЗАСОБІВ У ТЕКСТАХ ЗБІРКИ ДЖ. ДЖОЙСА «ДУБЛІНЦІ»

Стаття присвячена аналізу особливостей вживання лексико-стилістичних засобів у художніх текстах англійської літератури, зокрема представлених в оповіданнях збірки Джеймса Джойса «Дублінець». Головною метою статті є представлення основних лексикостилістичних засобів, застосованих автором, та аналіз їхнього прагматичного ефекту.

Особистий внесок полягає в аналізі частоти вживання лінгвостилістичних засобів вираження, в результаті якого можна стверджувати, що лінгвостилістичні засоби у творі підкреслюють вирази, роблять їх більш зрозумілими, емоційними та чіткими, вони впливають на мову та роблять її більш експресивною. Використання лінгвостилістичних засобів вираження говорить про те, що не всі вони вживаються в процесі літературної мови однаково. Це пояснюється, насамперед, їх особливостями вираження понятійної сфери.

У процесі дослідження використовувалися методи суцільної вибірки, квантитативний аналіз, порівняльний аналіз.

Існує велика кількість класифікацій стилістичних засобів та прийомів. Проте найбільш поширеною залишається рівнева типологія стилістичних ефектів, згідно з якою стилістичні засоби виділяються на чотирьох мовних рівнях: фонетичному, морфологічному, лексичному, синтаксичному. Водночас є стилістичні засоби, які мають міжрівневий характер (семіологічний рівень).

Також дослідження полягає у практичному аналізі вживання лексико-стилістичних засобів для вираження різного роду понятійної сфери. Отримані результати дослідження можна використовувати на практичних заняттях зі стилістики англійської мови, оскільки наведені цитати є гарним практичним матеріалом для вивчення та аналізу.

У процесі аналізу частоти вживання було помічено активне вживання епітету, метафори та курсиву, що свідчить про різнобічний опис предметів, людей, життєвих ситуацій. Вживання метафори свідчить про спробу автора перенести власне розуміння різних ситуацій та досягти естетичного враження. Часте вживання курсиву свідчить про намір автора підсилити значення сказаного, надати додаткового символічного й оцінного забарвлення твору.

Ключові слова: *лексико-стилістичні засоби, метафора, епітет, гіпербола, персоніфікація, синтактико-стилістичні прийоми.*

Nataliia HLINKA,

orcid.org/0000-0001-7249-3615

*Candidate of Philology, Docent,
Deputy Head of the Department of Theory,
Practice and Translation of the English Language
of the National Technical University of Ukraine
«Igor Sikorsky Polytechnic Institute»
(Kyiv, Ukraine) nvglinka@ukr.net*

Oksana LYSYTSIA,

orcid.org/0000-0002-5582-7131

*Graduate Student of the Department of Theory,
Practice and Translation of the English Language
of the National Technical University of Ukraine
«Igor Sikorsky Polytechnic Institute»
(Kyiv, Ukraine) lisitsa.oksana7@gmail.com*

THE FEATURES OF LINGO-STYLISTIC MEANS IN COLLECTION OF STORIES “DUBLINERS” BY J. JOYCE

The article is devoted to the analysis of the features of the use of lexical-stylistic means in the artistic texts of English literature, presented in the stories of James Joyce “Dubliners”.

The main purpose of the article is to present the main lexical-stylistic tools used by the author and to analyze their pragmatic effect.

The personal contribution is to analyze the frequency of the use of lingvo-stylistic means of expression. As a result, it can be argued that lingua-stylistic means emphasize the expressions in texts, make them more understandable, emotional and clear; they influence the language and make it more expressive. Using lingua-stylistic means of expression suggests that not all of them are used in the process of literary language the same way. This is explained by their peculiarities of the expression of the conceptual sphere.

Methods of continuous sampling, quantitative analysis, comparative analysis were used during the process of.

There are a large number of classifications of stylistic tools and techniques. However, the most common is the level typology of stylistic effects, according to which stylistic means are allocated on four linguistic levels: phonetic, morphological, lexical, syntactic. Also, there are stylistic means that have an inter-level character (semiotic level).

The results of the study can be used in practical lessons on the English stylistics, since the quotes are a good practical material for studying and analyzing.

And, after analyzing the frequency of use, an active use of the epithet, metaphor, and italics was noted. That testifies to the versatile description of objects, people, life situations. The use of the metaphor testifies to the author’s attempt to transfer his own understanding of different situations and to achieve an aesthetic impression. Frequent use of italics indicates the author’s intention to enhance the meaning of the said, to provide an additional symbolic and appreciable color of the work.

Key words: *lexical-stylistic means, metaphor, epithet, hyperbola, personification, syntactic-stylistic techniques.*

Постановка проблеми. Дослідженням питання стилістики сучасної англійської мови займаються провідні лінгвісти-германісти, зокрема Н. Якубович, С. Дорохів, В. Груць, Т. Нільсон, Дж. Джером, Р. Брік, які у своїх наукових працях акцентують увагу на загальних особливостях та функціях англійської лексики та стилістики. Базуючись на фундаментальних здобутках у галузі лінгвостилістики, вважаємо за доцільне розглянути особливості залучення лексичних та стилістичних засобів у художніх текстах, зокрема в оповіданнях збірки Дж. Джойса «Дублінці». Актуальність цього дослідження полягає у потребі ретельного вивчення лексикостилістичних засобів вираження, власне через які реалізується семантика тих чи інших лексем, у текстах видатного ірландського письменника Дж. Джойса, чії твори а сьогоднішні англомовного простору є надзвичайно популярними.

Мова художніх текстів Дж. Джойса є взірцем модерністського експерименту, що реалізується як у пошуках нових словоформ, так і через оновлення традиційної поетичної мови. Так, у результаті аналізу текстів збірки «Дублінці» виявлено розлоге застосування автором різноманітних лек-

сикостилістичних засобів та синтактико-стилістичних прийомів, зокрема метафори, порівняння, епітетів, персоніфікації, ономатопеї, риторичних запитань, гіперболи, паралельних конструкцій тощо. Таким чином, можемо говорити про стилістично насичену мову текстів збірки.

Для розуміння особливостей використання вище зазначених засобів наведемо презентативні приклади лінгвостилістичних засобів та проаналізуємо авторські прагматичні мотиви їх застосування.

Найчастотнішим засобом у текстах збірки «Дублінці» є метафора – троп, що представляє перенесення назви з одних предметів, явищ, дій, ознак на інші на основі подібності між ними (Арнольд, 2002: 79). Наприклад: *I felt that his little beady black eyes were examining me but I would not satisfy him by looking up from my plate* (Joyce, 2017: 6). За допомогою метафори автор надає читачеві опис одного з персонажів оповідання. Вираз набуває особливого художнього значення, представляє при цьому високу понятійну сферу та дає змогу читачеві чітко уявити зображену у творі дійсність. Подібна прагматична функція й мета-

фори у наступному фрагменті: *As I did so I met the gaze of a pair of bottle-green eyes peering at me from under a twitching forehead* (Joyce, 2017: 20). Варто наголосити, що метафора несе особливе значення та позитивно впливає на уяву читача, надаючи при цьому змогу уявити зовнішність персонажа.

They were walking quickly, the young woman taking quick short steps, while Corley kept beside her with his long stride (Joyce, 2017: 48). Цей фрагмент показує метафоричне пояснення рухів та дій дійових осіб, він деталізує манеру ходити, хоча водночас ми можемо перенести цей опис на особливості характеру героїв оповідання. Таким чином, у читача складається повна картина як зовнішніх, так і особистісних характеристик персонажів.

He was a shabby stooped little drunkard with a white face and a white moustache and white eyebrows, pencilled above his little eyes, which were pink-veined and raw; and all day long he sat in the bailiff's room, waiting to be put on a job (Joyce, 2017: 50). Цього разу метафора також спрямована на опис зовнішності і підкреслює повноту вираження та характеристики персонажа. *The decisive expression of her great florid face satisfied her and she thought of some mothers she knew who could not get their daughters off their hands!* (Joyce, 2017: 53) – ще одна метафора, спрямована на опис зовнішності людини. На допомогу метафорі у реченні також використане окличне речення, яке слугує більшим мотиватором до уявлення та подиву одного із героїв твору і активно впливає на емоції читача. Таким чином, у читача може скластися особливе, навіть можна сказати, адекватне розуміння ролі коштовності.

Отже, авторська метафора в тексті доповнює зміст, стає невід'ємним компонентом когнітивної сфери читача.

Другим за частотністю вживання серед лексикостилістичних засобів у текстах збірки «Дублінці» є епітет (слово чи словосполучення, завдяки особливій функції в тексті, допомагає слову набути нового значення або смислового відтінку, підкреслює характерну рису, визначальну якість певного предмета або явища, збагачує мову новим емоційним сенсом, додає тексту певної мальовничості, насиченості (Арнольд, 2002: 102). Характерна манера письменника та сила його художнього твору надають епітетам особливого значення. З огляду на це читачеві додаються окремі пояснення та збагачується його уявлення щодо подій у тексті. Дж. Джойс використовує епітети таким чином: *You are a very generous person, she said* (Joyce, 2017: 191). За допомогою епітетів автор надає опис манері голосу одного із персонажів збірки «Дублінці». *I like that idea very much but*

wouldn't a comfortable spring bed do them as well as a coffin? (Joyce, 2017: 176) – наступні епітети теж спрямовані на опис характерних речей. Саме епітети несуть особливе додаткове пояснення та впливають на понятійну та образну сферу читача. Читач не лише отримує певну додаткову інформацію, але й занурюється в художній світ твору і проймається його особливостями.

He had a beautiful death, God be praised (Joyce, 2017: 10) – використаний в реченні епітет спрямований на опис смерті одного із героїв твору, проте вжитий він у дещо незвичному контексті.

The youngster and he were great friends. The old chap taught him a great deal, mind you; and they say he had a great wish for him (Joyce, 2017: 71) – епітети у вищенаведеному фрагменті використані в позитивному контексті, передаючи читачеві особливість внутрішнього світу персонажа, його піднесений настрій.

But now, after the kindling again of so many memories, the first touch of her body, musical and strange and perfumed, sent through him a keen pang of lust (Joyce, 2017: 189). – у цьому реченні ми також спостерігаємо використання епітетів, які створюють особливе емоційно-понятійне значення та впливають на формування думки читача щодо подій в оповіданні.

У нашому дослідженні також визначено роль застосування гіперболи в текстах «Дублінців». У текстах письменника ця стилістична фігура явного і навмисного перебільшення для посилення виразності і підкреслення сказаної думки (Арнольд, 2002: 81) вживається таким чином: *They were not much more than acquaintances as yet but Jimmy found great pleasure in the society of one who had seen so much of the world and was reputed to own some of the biggest hotels in France!* (Joyce, 2017: 34). Крізь призму цієї цитати ми бачимо, як автор використовує гіперболу та додає особливого змісту звучанню окремого речення. Водночас понятійна сфера використання окремо взятої гіперболи в поєднанні з окличним реченням дає змогу говорити нам про емоції однієї з дійових осіб. *This was the first of many meetings; they met always in the evening and chose the most quiet quarters for their walks together* (Joyce, 2017: 91). *Mr. O'Madden Burke said it was the most scandalous exhibition he had ever witnessed!* (Joyce, 2017: 125) – знову ж таки гіпербола та окличне речення впливають на увагу читача та надають йому додаткову інформацію. Аналізуючи вище наведену цитату, ми розуміємо ставлення автора до одного з персонажів та можемо говорити навіть про певну іронічність у тексті.

She believed steadily in the Sacred Heart as the most generally useful of all Catholic devotions and approved of the sacraments (Joyce, 2017: 135) – використання гіперболи в наведеному прикладі несе читачеві додаткову інформацію та впливає на емоційно-чуттєву сферу. Таким чином, автор акцентує увагу читача та дає йому більше розуміння ситуації.

Працюючи над вивченням особливостей мови Дж. Джойса у збірці «Дублінці» ми також зустріли кілька яскравих прикладів застосування персоніфікації. Власне, сам термін «персоніфікація» означає надання предметам чи явищам природи людських якостей; вид метафори, що сприяє поетичному олюдненню довколишнього світу. Наприклад: *A shadow passed over his face as he remembered her sullen opposition to his marriage* (Joyce, 2017: 163) – автор персоніфікує значення тіні, яка в контексті оповідання додає особливого емоційного звучання рядкам твору.

У текстах оповідань збірки «Дублінці» одним із головних образів, навколо якого будується сюжет і якому автор надає особливого значення є гроші. *I mean to marry money* (Joyce, 2017: 67) – у наведеному фрагменті «гроші» вжито в переносному значенні. *A keen east wind hit them, blowing from the mouth of the river* (Joyce, 2017: 113) – у наведеній цитаті представлено дві персоніфікації, що надає реченню особливого літературного звучання та цікавого змісту загалом.

Таким чином, бачимо, що автор застосовує персоніфікацію для підкреслення важливих моментів життя героїв. Саме за допомогою персоніфікації читач може зрозуміти та проаналізувати ключові образи текстів збірки «Дублінці».

Також серед стилістичних засобів вираження у текстах Дж. Джойса зустрічаються приклади

застосування капіталізації. Мотиви їх використання переплітаються з функцією виокремлення та підкреслення низки ситуацій.

I must give you a copy of UNDER THE FIG TREE (Joyce, 2017: 214) – автор вдається до капіталізації для конкретизації певного місця, яке є важливим елементом розвитку подій. *GOD!* (Joyce, 2017: 219) – цього разу капіталізація свідчить про відчай однієї з героїнь твору та своєрідне благальне звернення до Бога.

Отже, можемо свідчити, що Дж. Джойс завдяки капіталізації акцентує увагу читача на важливих змістових деталях твору.

Доволі часто в текстах «Дублінців» зустрічається такий ситактико-стилістичний прийом, як риторичне запитання, що представляє особливий емоційний стан персонажа та змушує читача замислитися і самому дати відповідь на запитання. *Go where?* (Joyce, 2017: 165) – у цьому прикладі риторичне запитання виявляє емоційне розчарування персонажа. За допомогою цього запитання автор передає критичність та певну безвихідь ситуації. *But where?* (Joyce, 2017: 165) – у контексті риторичного запитання прихований подив одного з героїв твору. Таким чином передається своєрідна розгубленість щодо подальших вчинків та дій. *And all for what?* (Joyce, 2017: 170) – в наведеному питанні висловлений подив та навіть розчарування у критичній ситуації.

Також варто зауважити часте використання ономастопеї, яка додає емоційного забарвлення у представленні автором дій та звуків.

Яскравими прикладами використання ономастопеї є: *The peal of laughter which followed Gabriel's imitation of the incident was interrupted by a resounding knock at the hall door* (Joyce, 2017: 183) – ономастопея передана називанням

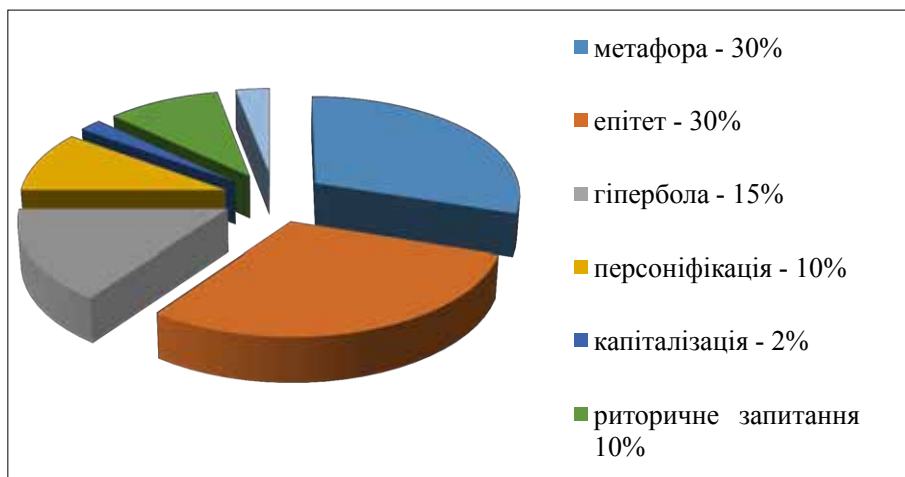

Рис. 1. Відсоткові показники використання лексикостилістичних та синтактико-стилістичних засобів у збірці «Дублінці»

звучу, який раптово перериває дії персонажа, що створює певну емоційну напругу. Подібний засіб, спрямований на детальний опис подій та створення особливого емоційного забарвлення, використано у наступному прикладі: *He was tired of knocking about, of pulling the devil by the tail, of shifts and intrigues* (Joyce, 2017: 47).

У результаті аналізу було відібрано 300 лексикостилістичних засобів та синтактико-стилістичних, з яких метафор – 90, епітетів – 80, гіпербол – 45, персоніфікацій – 33, капіталізацій – 7, риторичних запитань – 45.

Вважаємо за доцільне порівняти частотність використання лінгвостилістичних засобів у збірці «Дублінці» та відобразити результати в діаграмі.

Таким чином, можемо свідчити про активне використання автором лексикостилістичних та синтактико-стилістичних засобів у текстах збірки «Дублінці» та стверджувати, що вони мають особливий прагматичний ефект.

Висновки. У результаті аналізу лексикостилістичних засобів та синтактико-стилістичних прийомів можемо зауважити, що вони широко застосовуються автором у текстах збірки «Дублінці» задля створення певного прагматичного ефекту: надають мові емоційного та експресивного забарв-

лення, підкреслюють та уточнюють образи, акцентують увагу читача на важливих змістових деталях.

Застосування різних стилістичних засобів не є рівномірним, що пояснюється їх особливостями вираження понятійної сфери. Під час аналізу частоти застосування таких засобів у текстах збірки «Дублінці» було помічено активне вживання метафори, епітету, гіперболи, персоніфікації, а також капіталізації та риторичних питань у різнобічному описі предметів, людей, життєвих ситуацій.

Особливе місце посідає вживання метафори як підсилювального елементу та певного стилістичного наголосу в текстах збірки, що свідчить про бажання автора перенести власне розуміння різних ситуацій та досягнути естетичного враження. Серед проаналізованих у текстах мовних одиниць метафори становлять третину, що вказує на можливість її визначення як стильової домінанти в ідіостилі Дж. Джойса.

Дослідження ролі стилістичних засобів у створенні образності автором художнього тексту є перспективним напрямом у сучасній лінгвістиці. Зокрема, багата мова текстів Дж. Джойса дає змогу науковцям засобами стилістики дослідити глибинний образний світ творів письменника, осягнути його мовний потенціал та прагматичний ефект.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Арнольд И. В. Стилистика. Современный английский язык. Москва : Флинта: Наука, 2002. 384 с.
2. Виноградов В. В. Про задачи стилистики: сборник статей. Москва : Высшая школа, 2013. 276 с.
3. Joyce J. *Dubliners*. London : Press House, 2017. 200 p.

REFERENCES

1. Arnold I. V. *Stylistyka. Sovremennyj angliiskij jazyk*. Moskva : Flinta: Nauka 2002. 384 p.
2. Vynogradov V. V. *Pro zadachi stylistyky: sbornik statej*. Moskva : Vysshaja shkola, 2013. 276 p.
3. Joyce J. *Dubliners*. London : Press House. 2017. 200 p.